

Силуета Милана Ракића.

Z Некако одувек (је Ракић) имао мало порушено лице.

Сваизнутра клесана лица постају мање или више порушена. Живот и рд су хазардна игра и рубитци, епохе и катастрофе. Било да се човек игра са животом, било да се живот игра са човеком, пуцају и кидају се мисли и осећања, живци кожа и месо, па и кости, стварају се углови, зарезотине, чворови, ожилци. Па ипак, порушено лице је лик знања и искуства, плодовитости. У још нешто: лик унутрашњег живота. Ко има унутрашњи живот, тај има лик измучен, исписан, истрзан, такав и недрукчији. T Face топографија видела на Ракићевом лицу нарочито кад ћути, или кад свира. Два су детаља била позната о Ракићу: воли да ћути, или да при том није сигур о да слуша оне који око њега говоре. И, не воли да пише, не одговара никада на писма. Ракић писац вероватно је из своје музикалне природе мрзио пи-

~~се сање~~: Познато је музичари сање. Познато је, било је музичара који су беснели кад је требало слова исписивати. Бетховен је мрљао неке знаке по писмима, скраћивао речи на неизуђан начин, касапио ортографију, своје рођено презиме писао стенографски, са два три слова. Ракић, наравно, није на линији Бетховеновој и он је своје презиме писао врло карактеристично и лепо, али и то ретко. Ћутање му је било двојако: кад ћути за клавиром, ћути занесен и отсутан, кад ћути у друштву, одмара се помало малициозно, то јест или не слуша шта се говори око њега, или слуша са неким својим пикантним унутрашњим коментаром. Видите како му по лицу севкају неке мале иритације на осмех, на питање, на велиодушно спретавање, ликвидирање. Знао је Ракић, наравно и за ћутање ~~се~~ треће, ћутање ни за клавиром ни у друштву: ћутање у унутрашњем животу у чудесном животу у којем влада васеленски језик знања и разумевања без речи. Ни-тагорејци (су поставили) петогодишње ћутање. Ванредни немачки џесник Хелдерлин, воже Грк но Немац, метнуо је своме Хипериону у ујата речи: "Говор је сувишан".

Z Ракић, такав какав првића нам се као силуeta. Не мислимо тиме рећи као на брезу руку изведен цртеж, него као портрете особите врсте, накојем је личност истовремено и присутна и отсутна. Силуету прострујава ваздух и светлост, цртеж се час истиче, час расплињава. Био Ракића на вратима, ено јегна силуeta. Мршав, суптилан господин, са делом некако неважним које само мало тамније извлачи контуре. Господин тај није сувише љубазан, није нарочито достојанствен, илје човек сликовитих гестова, није, знамо већ, ни човек елоквенције. Речју, човек без перипетија. Гологлав, руке празне, цепови приљубљени уз тело, под мишком не носи своју збирку песама. Скулптор би се дosta напатио

2

с Ракићем: ни доста тела, ни добрих драперија.

Седимо за столом крај Ракића и као он носи нешто свијена плећа и оборену главу, можемо га мирно проматрати. Запалио је цигарету, и пуши са аристократским и зато мало себичним миром. Тек ако га нечим потерате да се боље исправи у простору и осветљењу и да проговори, онда ће се, тачно обрнутим редом, прво иронично наслејати оном што ће затим врло просто и тихо рећи. Реч није обилата, и мили број из свог света у неки други.

Остаје за њом резонанција врло пријатног гласа, у ~~дубини~~ дубоког у дубини сопственог, на површини љупког. Рука Ракићева не толико она што држи цигарету, колико она што дохвата чашу с вином, није рука ни писца ни пианисте, није рука ~~пијавача~~

бледих прстију него је коштуњав ба-рељеф који одповара порушеном лицу, и који одаје гестове страстног узимања и крепког држања. Рука српска, балканска, непослушних и православна, рука ~~мужи~~ и несталожених ритмова. Поред Ракића је седео песник католик: ~~се~~ снажан човек, пун крви и меса, сировог темперамента, али рука католички пластична, сита, мирна, ~~жена~~ обуздана. Ракић је у плоти својој био човек маховит, жељан, у ставу и понашању био човек строгог закона; а у појави и манирима уздржљив, срамежљив. Ни салонска конверсација, ни литерарни речник, ни штампан аргумент, ни сјајна тирада. Ракић није био бриљантан. ~~Ракић~~ није засењивао, залуђивао на јуриш освајао људе. Све што је у друштву давао из себе било је сведено на најмању меру и најпростији облик. ~~Кадар стих~~ толико слогова и стопа, и ни једно слово више, успех, ефект, утицај на околину, лепотична слутња околине скривеном унутрашњем животу, то су ствари тајанствене и божанствене, без облика стила. Тајанство и божанство никада бриљантни него су неодъливи и моћни тајном и чудом.

Ракић је умео и могао многе ствари које такозвани "наш човек" не уме и не може. Једна од тих ствари је била: да остави на миру ~~бога~~ који му је несимпатичан, да заборави ~~не~~ и или на њега. Несимпати и олако певачени ~~несимпатични~~ ~~луци~~ ~~заслужен/с аргуј у животу~~. Несимпатичан човек не значи само да онај несимпатични има мање значи да онај други има срце које храни у себи несимпатије. Једаред, седи Ракић у друштву и слуша како један од његових пријатеља немилостиво опаѓа и ружи једног заједничког познаника, истог друштвеног ранга, исте школе, истих година као и њих двоје. Елоквентни нападач сипа као из митраљеза потсмех, осуду,увреду. Метафора стиже метафору. Ракић, савршено миран, ~~често~~ ~~изнад~~ ~~снада~~ полако диже главу. На лицу ни трага од неке мине којом ~~напада~~ "наш човек" ~~у~~ ~~избаци~~ своју унутрашњу реч, тако да сви ~~од~~ знају ште ће ~~реч~~ казати, ~~ни~~ ~~било~~ ~~никога~~ ~~која~~ ~~омо~~ Ракића ~~ре~~ десе та: "Зашто десмо некога која смо ~~зедарев~~

једноред ухватили у грешци или му открили једну ману или несимпатичну страну, зашто бисмо га увек видели са тим недостатком? Нападач је очекивао ефект опште веселости — наше друштво се радо весели над ваљани изудараним — а није очекивао издвојено мишљење. ~~Након~~ ^{зато} није се забунио, појачао је калибар удараца: такав је и такав, и још и такав. ракић тада поново дигне главу, али без речи. Само му у очима просветлуца иронија на фарисејство: хвала ти, Боже, што ја нисам као онај други. Кад друштвом се разведри спасоше душе и нападач и нападнути.

Ракић је имао ^{тун} унутрашњи живот. Нема га сваки песник ^{житије једног света, и у том свету} а камо ли сваки човек. Унутрашњи живот, то је она драгоценна ^{речи} скривена егзистенција којом је човек јачи и виши од свега у спољашњем ^{ен свету} ~~огледајући~~ ^{изгледајући} ~~свога~~ ^{свога} апсолутно од свега. Јачи и виши и од свог уметничког дела. Уметничко дело, избачено у свет, начини човека зависним од множине ствари и околности, унутрашњи живот ~~ен~~ једини даје човеку потпуну самосталност, прија му у свим животним приликама ^{Чулујући живот је власништво самосталности!} да буде, ^{гасло, па} довољност у њему самоме. ^{буди чешће} запињу за Ракићеву једну једину збирку/не сама. ^{да си чакај} будима за вољу је јаки и супериорни Ракић отштампао: за сва времена: да је много обећавао а мало дао. Он сам у своме унутрашњем животу знао је јасно ^{шегова} чврсто без колебања да је једна књига ~~много~~ и доста. Песник је са својом поезијом изишао у спољашњи свет и ~~енад~~ онда се вратио у унутрашњи ~~свој~~ живот. Исписати своју поезију и не ~~се~~ исписати је то су само у спољашњем свету две супротне појаве, два феномена који се потију, у унутрашњем животу ~~човека~~ то ^{само спрет мозак} двеје не значи искључености. У уметнику уметнички ритам ~~може само смрт~~ зауставити. Мисао уметника је пластична и кад се не изрече. Из истог извора потичу код песника и говор и ћутање, и исту садржину имају и говор и ћутање. Поет поезију не може ни скрити ни успавати. ~~Она зрачи из песника~~ Питагорејци су имали право: у песнику пева, у мислиоцу мисли, а напољу може стојати ћутање петогодишње, или двадесетогодишње или и доживотно, као код толиких писаца који су били и остали писци једне књиге. Хелдерлинова танка свешница фрагмената такође је ~~много~~ и доста. Читалац никада нема уздах: зашто Хелдерлин није више писао. И код Ракића, извештачено се понава: штета што није више урадио. ~~Нико~~ не узима да проучи: да ли се у датом случају ради о прекиду ~~нен~~ прекиду нечега што је и било само фрагментарно или се ради о довршењу нечега заокругљеног и потпуног. ~~А~~ баш да се и утврде знаци недовршености нису то увек знаци капитулације. Торзо од руке великог скулптора једнако расте и довршава се. Два три крња записа Леонарда да Винчија чине живу теорију. Паскаљ није довршио, није извео чудесну своју синтезу срца и ума, геометрије и религије, али се учење ~~и~~

разума и мистија срца сами даље синтетишу и нико није читao Паскала без тог искуства. Једном речју, људи наврло разне начине и побеђују и капитулирају.

Не збога редова

Они

Највиша је победа и највиши дар од Бога унутрашњи живот. ~~људи~~ који имају унутрашњи живот и који су се родили тако да ће га имати, осете једнога дана скепсу не сиву него светлу скепсу према свему што је појава и садржина спољашњег света. Скепса је светла зато што човек задржи и љубав за спољашњи свет и разумевање спољашњег света али не ценi и мери из ~~једног~~ света у којем је самосталнији моћнији ~~једног вишег самосталнијег~~ срећнији. Ако има среће за човека она је само у унутрашњем животу. За срећутреба моћи заборавити свој успех ~~своју чуvenост своју славу~~ у спољашњем свету. Другим речима треба напустити ~~а у унутрашњем животу они се заборављају тако и потпуно~~. У унутрашњем животу нема тештина и нема зависи. Нема јер тамо настаје други раст личности и уметним друго стање душе тамо песник није највиша тачка, тамо ~~такозвани~~ велики човек спољашњег живота није ватрна жеља. Честе ли загледали у Милана Ракића? јеста ли насутили његов унутрашњи живот? Милан Ракић, можда једини у нас са обе победе, није имао ни тештина ни зависи. Није га то стајало никаквих криза, никаквих борби никаквих резигнација. Унутрашњи живот, кад се једаре стече, победа је пре сваког искушенија стална је победа. Едну олакшицу је имао Милан Ракић за стицање унутрашњег живота која није сваком дана: то је његова музикална природа, можда јачи део његовог бића него песништво. У Ракићу чини нам се музикализовала се полако сва творачка машта и он је престао говорити престао волети пидана и штампана слова, Музика је тајанствена и силна. По Ракића песника можда и ~~фатална у смислу судбеносна~~ судбински одлучна. Ко се у музiku и њено симболисање усели, тај постане скептик према сваком уметничком изразу а нарочито према речи. Реч говор човечји створ ~~и~~ је додуше од музичких елемената, али је реч и по звуку и по ритму сиромашнија пољака музике. Јрло човечје је диван инструмент док човек пева, али није више то кад стане говорити. Музикализовање песника то је Ракићев случај, можда и Ракићева судбина. Добра судбина. Јер сва музикалност Ракићева ушла је и у његову поезију а унутрашњем животу Ракићеву музикалност је дала осигурала је судбина. Полако полако Ради Ракис је као питагорејац почeo да спаја музiku и поезију уједно. Све мање је писао све више свирао. У музici је нашao непогрешну ритмичност и најчистији израз, и није одолео музici према речи. Преобразио се. Преобразења су цене за раст личности. Велика је порасла Ракићева личност и увек расте. На ипак име његово изговорите га само не л' те да је